

การให้ความหมาย ความรู้สึก แรงจูงใจ และเงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาล ในสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ *

สุนีย์ เครานวล ** พย.ม.

อุไร หักกิจ *** Ph.D.

อุมพร ปุญญโสพรรณ *** Ph.D.

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อบรรยายและอธิบายการให้ความหมาย ความรู้สึก แรงจูงใจ และเงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ให้ข้อมูลคือพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่พยาบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 11 ราย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกด้วยแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ระหว่างเดือนธันวาคม 2549 - พฤษภาคม 2550 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพทั่วไปตามแนวทางของ Polit และ Hungler

ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายของการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลว่า 1) เป็นชีวิตที่มีแต่อันตราย เสมือนปฏิบัติงานในสงคราม 2) เป็นการทำงานด้วยความหวาดระแวง ในสถานการณ์ที่ขัดแย้งและไม่แน่นอน 3) เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลที่ต้องยืนหยัดให้การช่วยเหลือดูแลผู้ป่วย 4) เป็นความภูมิใจที่ได้ทำงานที่ทำทนาย ส่วนความรู้สึกในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดภาคใต้ ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า 1) เครียด 2) กลัวความปลอดภัย การพิการ และสูญเสียชีวิต 3) เสียใจ สลดใจและหดหู่ และได้สะท้อนแรงจูงใจ เงื่อนไขที่ทำให้พยาบาลยังคงปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ความไม่สงบว่า 1) ผูกพันกับสถานที่ทำงาน และผู้ร่วมงานที่ดี 2) เป็นคนในพื้นที่ ภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) ย้ายไม่ได้ เขาไม่ให้ย้าย ไม่มีใครมาแทน

ผลการศึกษานี้ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการให้ความหมายและปัจจัยส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสามารถนำข้อมูลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนสนับสนุน ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

วารสารสภาการพยาบาล 2552; 24(2) 64-77

คำสำคัญ: ความหมาย ความรู้สึก แรงจูงใจ เงื่อนไข พยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ความไม่สงบสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

*วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่)

**พยาบาลวิชาชีพ ระดับชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การก่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดความไม่สงบของพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานีและนราธิวาส ซึ่งเหตุการณ์เริ่มรุนแรงมากขึ้นและถี่ขึ้นตั้งแต่เดือนมกราคม 2547 โดยเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นตั้งแต่เดือนมกราคม 2547 - เดือนกุมภาพันธ์ 2550 เป็นเวลา 38 เดือน ได้เกิดเหตุการณ์ไม่สงบ 6,214 ครั้ง เกิดจากการชุมนุม โจมตี การฆ่ารายวัน การวางระเบิด การวางเพลิงและการก่อเหตุก่อกรวนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บประมาณ 5,378 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้เสียชีวิต 2,088 คน และบาดเจ็บ 3,290 คน¹ จากปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประชาชนระบบบริการด้านสุขภาพ และการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาล

ผลกระทบต่อประชาชนทำให้เกิดการบาดเจ็บ พิการ เสียชีวิตจากการถูกทำร้ายแทบทุกวันไม่เว้นแม้แต่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ พระสงฆ์ ผู้นำศาสนา ประชาชนเกิดความหวาดกลัว มีความรู้สึกไม่มั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้มีปัญหาด้านสุขภาพ จิตที่มีสาเหตุจากความวิตกกังวล ความเครียด ซึมเศร้า² พยาบาลซึ่งเป็นประชาชนคนหนึ่งที่อยู่อาศัยและปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน จากเหตุการณ์ความไม่สงบตั้งแต่เดือนมกราคม-เดือนสิงหาคม 2549 ทำให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวน 22 คน และอาสาสมัครสาธารณสุขจำนวน 31 คน³ เมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่สงบทำให้พยาบาลออกปฏิบัติงานเชิงรุกน้อยลงเนื่องจากไม่มั่นใจในความปลอดภัย ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ขอย้ายจากพื้นที่เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2546 กับปี พ.ศ. 2547 พบว่าการขอย้ายของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดยะลาเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 50⁴ ทำให้ขาดอัตรากำลังใน

การปฏิบัติงาน

ผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบ พบว่าพยาบาลต้องเผชิญปัญหาต่างๆ เช่น การบริหารจัดการอัตรากำลังเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่สงบโดยเฉพาะช่วงวันหยุดวันราชการ กรณีมีผู้บาดเจ็บวิกฤติจำนวนมากและต้องให้การดูแลรักษาอย่างเร่งด่วนแต่เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ไม่ได้พักอาศัยในโรงพยาบาล ทำให้ไม่สามารถเรียกอัตรากำลังมาเสริมได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่พยาบาลต้องปฏิบัติหน้าที่ท่ามกลางความขาดแคลนเจ้าหน้าที่ ทำให้พยาบาลเกิดความเครียด นอกจากความเครียดจากอัตรากำลังไม่เพียงพอยังมีสาเหตุอื่น ๆ คือ ความเครียดจากการออกไปรับผู้ป่วย/ผู้บาดเจ็บ ณ จุดเกิดเหตุ การส่งต่อผู้บาดเจ็บในเวลากลางคืน และความกดดันจากญาติกรณีให้การดูแลรักษาหรือชั้นสูตรศพของผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบ⁵ ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์มีอย่างจำกัด ทำให้พยาบาลเกิดความยุ่งยากในการดูแลผู้บาดเจ็บ

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ความไม่สงบส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาล แม้จะเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ พยาบาลส่วนหนึ่งที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจและเสียสละในการปฏิบัติหน้าที่ จากการทบทวนวรรณกรรมได้มีการศึกษาเฉพาะการเสริมสร้างพลังอำนาจของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ระหว่างเผชิญเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นการศึกษาเฉพาะโรงพยาบาลศูนย์ซึ่งยังไม่ครอบคลุมโรงพยาบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และยังไม่มีการศึกษาเชิงลึกในเรื่องนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าพยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เหตุการณ์ความไม่สงบให้ความหมายการปฏิบัติหน้าที่พยาบาลอย่างไร

การให้ความหมาย ความรู้สึก แรงจูงใจ และเงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบ
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

นอกจากนี้ยังต้องการศึกษาความรู้สึก แรงจูงใจ และเงื่อนไขในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ความไม่สงบ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาประสบการณ์ตรงของพยาบาลอย่างเจาะลึก ซึ่งสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและช่วยเหลือพยาบาลที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงภัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อบรรยายและอธิบายการให้ความหมาย ความรู้สึก แรงจูงใจ และเงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาคั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โครงการวิจัยได้ผ่านการรับรองด้านจริยธรรมจากคณะกรรมการพิจารณาประเด็นจริยธรรมด้านการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้ให้ข้อมูลเป็นพยาบาลวิชาชีพมีประสบการณ์การทำงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างน้อย 2 ปี เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนธันวาคม 2549 – พฤษภาคม 2550 รวมเวลา 6 เดือน คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูล และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยหรือไม่ก็ได้ และถ้าหากตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยสามารถออกจากกรวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใดๆต่อผู้ให้ข้อมูล ตลอดการวิจัยผู้ให้ข้อมูลสามารถซักถาม ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งนี้ได้ตลอดเวลา ข้อมูลจากการศึกษาจะนำเสนอในภาพรวมโดยไม่เฉพาะเจาะจงผู้ใด เก็บข้อมูลจากพยาบาล

ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงพยาบาลศูนย์ จำนวน 1 ราย โรงพยาบาลชุมชนจำนวน 9 ราย และปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนร่วมกับออกปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์สุขภาพชุมชน จำนวน 1 ราย รวมทั้งสิ้นจำนวน 11 ราย และผู้วิจัยเลือกโรงพยาบาลที่ตั้งในอำเภอที่เกิดเหตุการณ์ไม่สงบบ่อยติดอันดับ 1-5 ของจังหวัด และเดินทางไปเก็บข้อมูลได้สะดวกเสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยน้อยที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้วิจัยซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องบันทึกเสียง และแนวทางการสัมภาษณ์ซึ่งผ่านการทดลองใช้ในการศึกษานำร่องกับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 2 ราย แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นแนวคำถามปลายเปิด เช่น “คุณให้ความหมายการปฏิบัติหน้าที่พยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร คุณมีความรู้สึกอย่างไรในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบ” อะไรที่ทำให้ท่านยังสามารถปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ความไม่สงบได้จนถึงปัจจุบัน โดยใช้เทคนิคการทวนความ การสรุปความ การสะท้อนคิด และไม่มีการกำหนดคำถามตายตัว คำถามในการสัมภาษณ์จะมีลักษณะยืดหยุ่น และเอื้อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงออกถึงประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสัมภาษณ์พยาบาลผู้ให้ข้อมูล บันทึกเทปขณะทำการสัมภาษณ์ร่วมกับการจดบันทึก ซึ่งผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ณ โรงพยาบาลที่ผู้ให้ข้อมูลปฏิบัติงาน ผู้วิจัยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ครั้งละ 45 - 60 นาที เฉลี่ย 50 นาที สัมภาษณ์ประมาณรายละ 2-3 ครั้ง เฉลี่ย 2.5 ครั้ง จนข้อมูลที่ได้มีการอิ่มตัว และตอบคำถามการวิจัยได้ครบคลุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มดำเนินการพร้อมกับการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ความสมบูรณ์ของข้อมูลเป็นรายวันจากการถอดความเทปบันทึกเสียงภายหลังการสัมภาษณ์เสร็จสิ้น โดยอ่านข้อมูลอย่างละเอียดคำต่อคำหลาย ๆ รอบ ประโยคต่อประโยคหลาย ๆ รอบ จนเข้าใจ ร่วมกับฟังเทปซ้ำหลาย ๆ ครั้ง ใ้รหัสข้อมูลจากนั้นดึงข้อความสำคัญออกมาแล้วให้ความหมายแต่ละข้อความ ทำการจัดระบบหมวดหมู่ เขียนอธิบายประเด็นเป็นความเรียงอย่างละเอียดจากที่วิจัยจำนวน 3 ท่าน ถ้าข้อความใดหรือประโยคใดไม่ชัดเจนจะนำกลับไปซักถามเพิ่มเติม เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน บทสนทนาที่ถอดเทปและผลการวิเคราะห์ข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูลจะถูกนำกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา (member checking) การวิเคราะห์และตีความข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพทั่วไปตามแนวทางของโพลิต และฮิงเกิลอร์⁶

ผลการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 11 ราย ทุกรายเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี จำนวน 2 ราย อายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 9 ราย มีประสบการณ์การทำงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ 4-9 ปี จำนวน 2 ราย ปฏิบัติงาน 10 – 19 ปี จำนวน 9 ราย เป็นพยาบาลประจำการ 9 ราย หัวหน้าหอผู้ป่วย 2 ราย สถานภาพสมรสโสด 6 ราย คู่ 4 ราย หม้าย 1 ราย นับถือศาสนาพุทธ 9 ราย อิสลาม 2 ราย ระดับการศึกษา จบปริญญาตรี 11 ราย ปฏิบัติงานในจังหวัดปัตตานี 3 ราย นราธิวาส 4 ราย ยะลา 4 ราย มีภูมิลำเนาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกคน ปฏิบัติงาน ณ หอผู้ป่วยอุบัติเหตุฉุกเฉิน จำนวน 6 ราย ห้องคลอด

จำนวน 2 ราย หอผู้ป่วยใน จำนวน 2 ราย และปฏิบัติงานหอผู้ป่วยในร่วมกับปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน จำนวน 1 ราย ซึ่งทุกคนมีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่พยาบาลช่วยเหลือผู้บาดเจ็บจากสถานการณ์ความไม่สงบตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2547

การให้ความหมายของการปฏิบัติหน้าที่พยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนการให้ความหมายการปฏิบัติหน้าที่ ใน 4 ลักษณะ คือ 1) เป็นชีวิตที่มีแต่อันตราย เสมือนปฏิบัติงานในสงคราม 2) เป็นการปฏิบัติงานด้วยความหวาดระแวงในสถานการณ์ที่ขัดแย้งและไม่แน่นอน 3) เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลที่ต้องยื่นหยัดให้การช่วยเหลือดูแลผู้ป่วย 4) เป็นความภูมิใจที่ได้ทำงานที่ท้าทาย

1) เป็นชีวิตที่มีแต่อันตราย เสมือนปฏิบัติงานในสงคราม

ผู้ให้ข้อมูล 6 ราย ได้สะท้อนการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ความไม่สงบเป็นเหตุการณ์ที่โหดร้าย มีอันตราย ซึ่งเกิดจากการฆ่ารายวัน ลอบวางระเบิด วางเพลิง ทำให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน พยาบาลจึงรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าชีวิตมีแต่อันตราย เพราะทุกชีวิตมีโอกาสที่จะถูกทำร้าย และบางครั้งทำงานก็มีวัยรุ่นแสดงอาการก้าวร้าว ช่มชู้ ดังคำกล่าว

“พยาบาลคนหนึ่งปฏิบัติงานห้องอุบัติเหตุฉุกเฉินกล่าวว่ามีการวางระเบิด วางเพลิง ฆ่ารายวัน ไม่เลือกว่าเด็กหรือผู้สูงอายุ คิดดูวันที่อยู่เวรเกิดเหตุการณ์ไฟฟ้าดับทั้งเมือง วันนั้นมีการวางระเบิด ยิง วางเพลิง และฮอ์บินส่องไฟเกือบทั้งคืน และห้ามประชาชนออกจากบ้าน เราต้องออกไปรับผู้บาดเจ็บ ณ จุดเกิดเหตุด้วย เพราะรับแจ้งว่ามีผู้บาดเจ็บ ก็ไปนั่งรอบรถ refer ไฟ

การให้ความหมาย ความรู้สึก แรงจูงใจ และเงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบ
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในรถก็ไม่กล้าเปิด ให้ตำรวจบอกว่าสามารถเข้าไปได้
จึงจะเข้าไป”

“พยาบาลอีกคนหนึ่งทำงานห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน
กล่าวว่า มีวัยรุ่นมาโทรร้องในโรงพยาบาล ประมาณ 200-
300 คน และเข้ามาใน ER แสดงอาการก้าวร้าว ช่มชู้
เสียงดัง และนอกโรงพยาบาลอีกเป็นพัน มีอาวุธใหม่
ก็ไม่แน่ใจ ทำให้นึกถึงเหตุการณ์ก๊อชอามีบุกยึดโรงพยาบาล
ที่ราชบุรี อยู่เวรก็มีแต่เหตุยึงกัน ฆ่าตัดคอ ระเบิด”

2) เป็นการปฏิบัติงานด้วยความหวาดระแวงใน
สถานการณ์ที่ขัดแย้งและไม่แน่นอน

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูล 3 ราย สะท้อน
ความหมายการปฏิบัติหน้าที่ว่าเป็นความหวาดระแวง
ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่เวรป่วย-ตึก ซึ่งโรงพยาบาลชุมชน
พยาบาลมีหน้าที่ตรวจผู้ป่วยเบื้องต้น ณ ห้องอุบัติเหตุ
ฉุกเฉิน หลังจากนั้นจึงรายงานแพทย์เวร เมื่อพยาบาล
พบเหตุการณ์ที่ผู้ป่วยมาตรวจในลักษณะที่ไม่เหมือน
ปกติทั่วไปจึงทำให้ไม่แน่ใจว่าเป็นผู้ป่วยจริงหรือไม่
ทำให้ต้องระวังตัวตลอดเวลา ดังคำกล่าว

“มีครั้งหนึ่งนะพี่ ที่เขาโทรมาบอกว่ามีคนโดนยิง
พอลงมาดู สภาพที่เขาพาคนบาดเจ็บมาส่งมันไม่เหมือน
ปกติทั่วไป มีวัยรุ่นขับรถมาเยอะมาก และขับรถเสียงดัง
เราก็กลัว หวาดระแวงเพราะเมื่อวานเพิ่งจะแห่ศพใน
โรงพยาบาล น้องก็วิ่งขึ้นข้างบน ตึกด้านบน ทุกคนก็วิ่ง
กันหมด เพราะเราไม่แน่ใจ ระวังตัวก่อน พอรู้ว่าเขาถูก
ยิงมา ก็ลงมาดูเลย แต่เราก็เตรียมอุปกรณ์ไว้พร้อม
ช่วยเหลืออยู่แล้ว เพียงแต่เหตุการณ์ที่เขานำคนบาดเจ็บ
มาทำให้เราไม่แน่ใจในสถานการณ์และเกิดความ
หวาดระแวง”

“เหมือนวันก่อนที่พี่ขึ้นเวรมีคนที่มา ER เขา
โดนยิง เขาถือปืนวิ่งเข้ามา เขาเป็นตำรวจ แต่ไม่ได้

แต่งเครื่องแบบ คือวิ่งเข้ามาใน ER เลย พี่ก็เลยวิ่งไป
ด้านหลัง ก็คิดว่าเป็นผู้ต้องหาหนีออกมา แต่เขาก็บอก
ว่าเขาถูกทำร้าย ก็เลยช่วยเขา คือตอนแรกเราก็ไม่แน่ใจ
กลัวว่าจะเป็นคนร้าย”

“พยาบาลห้องคลอดได้กล่าวว่าตอนนี้เวลาพี่
ทำงานบางครั้งก็เครียดไม่รู้ว่าจะทำคลอดให้ลูกโอรบั้งใหม่
ในใจก็แอบคิดไม่ได้เหมือนกัน มันไม่เหมือนเมื่อก่อน
นะในสถานการณ์อย่างนี้”

3) เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลที่
ต้องยื่นหยัดให้การช่วยเหลือดูแลผู้ป่วย

ผู้ให้ข้อมูล 4 ราย สะท้อนว่าพยาบาลต้อง
รับผิดชอบ และดูแลผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วยให้ดีที่สุด เพราะ
ถือว่าคนไข้อยู่ในความดูแล แม้ว่าสถานการณ์ในขณะนั้น
อาจจะเกิดความเลวร้าย ดังคำกล่าว

“โรงพยาบาลถูกชว้างระเบิด แล้วจะให้ทำอย่างไร
ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น คนไข้จะคลอดแล้ว กำลังเบ่งอยู่
เราต้องช่วยให้คนไข้คลอดให้เรียบร้อยก่อน ปลอดภัย
ก่อนทั้งแม่และลูก จะให้คนกำลังเบ่งท้องคลอดวิ่งได้
อย่างไร เราไม่ท้องก็วิ่งได้แหละ ดีที่วันนั้นเป็นแค่ชว้าง”

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลอีกรายซึ่งเป็นพยาบาลห้อง
คลอด เมื่อทำคลอดยอมต้องการให้ผู้คลอดปลอดภัย
ทั้งแม่และลูก ยิ่งเมื่อพบว่าทารกในครรภ์อยู่ในท่าที่ผิด
ปกติจำเป็นต้องส่งต่อเพราะหากให้คลอดเองทำให้มี
โอกาสเสี่ยงต่อการเสียชีวิตของแม่และลูกในครรภ์ได้
แต่ในเวลานั้นเป็นเวลากลางคืนพยาบาลจะอ้างว่าไม่ขอ
ไปส่งต่อก็ทำไม่ได้ เพราะชีวิตของแม่และเด็กในครรภ์
เมื่อมาคลอดที่โรงพยาบาล พยาบาลซึ่งมีหน้าที่ส่งต่อ
ต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ดังคำกล่าว

“พยาบาลห้องคลอดคนหนึ่งไป refer กลางคืน
มันก็ต้องไป เราอยู่โรงพยาบาลชุมชน คนไข้ท้องจะ

คลอดทำกัน ทำผิดปกติถ้าไม่ไปจะทำให้ทำอะไร หมอเฉพาะทางก็ไม่มี ถ้าเราไม่ไป หากคนไข้เป็นอะไรขึ้นมา ก็ลำบากอีก ใครจะรับผิดชอบ เราก็ต้องช่วยให้ดีที่สุด ถ้าเราจะอ้างว่าสถานการณ์ไม่ปลอดภัยก็ไม่ได้”

4) เป็นความภูมิใจที่ได้ทำงานที่ท้าทาย

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูล 3 ราย สะท้อนว่าเป็นการทำงานด้วยความภูมิใจและเป็นงานที่ท้าทายที่ได้ช่วยเหลือผู้ป่วยจากเหตุการณ์ไม่สงบ สำหรับผู้ให้ข้อมูลบางราย อาจจะเป็นความชอบและความสนใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ท้าทายเช่นนี้ ดังคำกล่าว

“อยู่ที่ไหนมันก็ตายเหมือนกัน แต่การตายมันตายไม่เหมือนกัน เราเป็นข้าราชการถ้าเราอยู่ที่นี้ตายที่นี้ในหน้าที่ มันตายอย่างมีศักดิ์ศรี ถึงอย่างไรก็ยังมีธงชาติคลุมมันก็ยังเป็นความภูมิใจอย่างหนึ่ง”

“ชอบที่จะเป็นพยาบาลสนาม ถ้าไม่ติดว่ามีภาระยังเคยพูดกับแม่ประจำว่าอยากไปประเทศติมอร์ เพราะงานในสนามเป็นงานที่ต้องใช้ความสามารถ ความพยายามอย่างมาก เหมือนแผลใหญ่ๆ ช่วยผ่ากระสุนมันทำทายหากเราทำสำเร็จ และภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือ”

ความรู้สึกในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนความรู้สึกในการปฏิบัติหน้าที่ใน 3 ลักษณะคือ 1) เครียด 2) กลัวความปลอดภัย การพิการ และสูญเสียชีวิต 3) เสียใจ สลดใจและหดหู่ ดังคำกล่าว

1) เครียด

ผู้ให้ข้อมูลทุกราย ได้สะท้อนความรู้สึกในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ความไม่สงบว่าเครียดเนื่องจากมีผู้ป่วยจำนวนมาก การช่วยชีวิตผู้ป่วยต้องแข่งกับเวลา เพราะเหตุการณ์มันรุนแรง ผู้บาดเจ็บ

อาการสาหัสเสี่ยงต่อชีวิต ทั้งใส่ท่อหายใจ (tube) ท่อระบายทรวงอก (ICD) และการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในเวลานั้นเป็นนาทีวิกฤติที่มีผลต่อการรอดชีวิตของผู้บาดเจ็บ แต่อัตรากำลังมีไม่เพียงพอทำให้รู้สึกเครียดที่ต้องบริหารจัดการเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการช่วยเหลือที่ดีที่สุด ดังคำกล่าว

“เครียดจากการที่ช่วยคนไข้ และบริหารจัดการด้วย อัตรากำลังคนที่มีก็น้อยเต็มที่ หนองต้อง ICD ผู้ป่วย shock ผู้ป่วยต้องใส่ tube แพทย์ก็ไม่พอสำหรับผู้ป่วยฉุกเฉิน เกิดเหตุระเบิดที่ คนบาดเจ็บก็เยอะ แพทย์ที่มีก็ต้องช่วยตรวจ OPD ด้วย พี่ก็เครียดบางครั้งมี case ที่สาหัสมาก ๆ เรา ก็พยายามช่วยเหลือเขาอย่างเต็มที่ ทำไปด้วยความเครียดจากการที่เราจะต้องช่วยเขาให้รอดในกรณีที่ต้อง refer 2 คนพร้อมกัน คนหนึ่งบางครั้งต้องใช้พยาบาล 2 คน คิดดูถ้า 2 คน ก็ต้องใช้พยาบาล 4 คน แล้วเราต้องหาพยาบาลไป refer ให้ได้ ในเวลานั้นมันทั้งกดดัน ต้องแข่งกับเวลา เรียกได้ว่าต้องเผชิญความเครียดอยู่เรื่อย ๆ”

นอกจากพยาบาลผู้ให้ข้อมูลมีความเครียดในการบริหารจัดการอัตรากำลังแล้วยังพบว่าพยาบาลมีความเครียดจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะกลัวว่าพ่อแม่หรือคนในครอบครัวจะมีอันตรายหากมีการลอบวางระเบิด ประกอบกับพยาบาลผู้ให้ข้อมูลรายนี้มีประสบการณ์ตรงจากครอบครัวได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบยิ่งทำให้มีความเครียดเมื่อได้ทราบข่าวว่ามีเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้น ดังคำกล่าว

“คนในครอบครัวพี่นะ เสี่ยงต่อการถูกลอบทำร้ายทั้งนั้น พ่อก็เป็นข้าราชการบำนาญ และพ่อก็เคยโดนระเบิดแล้ว น้องชายเป็นตำรวจรอดหวุดหวิดมา 2-3 ครั้ง วันก่อนที่ระเบิดร้านน้ำชาน้องพี่ ก็โดนเล็กน้อย

การให้ความหมาย ความรู้สึก แรงจูงใจ และเงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบ
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

หลานเชยก็โดนยิงตาย บ้านญาติก็โดนเผา จะไปปรับมา
อยู่ด้วยก็ไม่มา เวลาเมื่อเหตุระเบิดที่ไหนพี่ก็จะเครียด
ต้องคอย check ว่าคนในครอบครัวมีใครเป็นอะไร
บ้างไหม”

2) กลัวความไม่ปลอดภัย การพิการ และสูญเสียชีวิต

ผู้ให้ข้อมูลทุกราย มีความรู้สึกกลัวความไม่
ปลอดภัย กลัวการสูญเสียชีวิตของคนในครอบครัว ซึ่ง
สามารถจำแนกความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ไม่สงบ
และรุนแรง เป็น 2 ระยะ คือ ความรู้สึกกลัวในช่วงที่
เกิดเหตุการณ์ไม่สงบในปีแรกๆ และความรู้สึกกลัวใน
ช่วงที่เกิดเหตุการณ์ไม่สงบใน 2 ปีหลัง (2549 – 2550)
ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสะท้อนความรู้สึกที่แตกต่างกัน ดังคำกล่าว

“ในปีแรกๆ ปี 47 ช่วงที่เกิดเหตุการณ์ใหม่ๆ
จะกลัวมากๆๆ กลัวจริงๆ กลัวจนแบบมันจับใจ
เลยคะ ใจมันหนาวถึงขั้ว นี่เราจะออกจากบ้านแล้วนะ
เราใส่ชุดขาวแล้ว แต่งตัวไปทำงาน เราจะไปเป้าหมาย
คนที่เท่าไรอย่างนี้แหละคะ ถามว่าทุกคนกลัวไหม ก็กลัว
ทุกคนกลัวมากด้วย กลัวจริงๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มัน
ไม่ใช่กลัวแต่เฉพาะเรา ครอบครัวเราก็ก ลูกราก็ สามี
น้องพูดว่าจากบ้านไปทำงานนะ ไปเรียนกันนะ ตอน
เย็นกลับมาเราจะอยู่ครบทุกคนไหมเนี่ยะ ถ้าวันนี้กลับ
มาครบ ฮือ ครบแล้วนะอะไรอย่างนี้ และครอบครัว
ของน้องสามีเขาเป็นตำรวจก็ยิ่งเสียดอีก ลูกไปโรงเรียน
อนุบาลเขาจะทำเด็กใหม่อะไรแบบนี้ กลัวเขาจะทำร้าย
ความกลัวมันจับใจจริงๆ”

จากคำกล่าวข้างต้นผู้ให้ข้อมูลมีความรู้สึกกลัว
มากๆ อาจเนื่องจากเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน
แม้จะปฏิบัติงานมาหลายปี แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์พบว่า
ในช่วงปี พ.ศ. 2547 ได้มีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดอย่าง

มากที่มีเหตุปล้นปืนในค่ายทหาร เหตุการณ์ฆ่ารายวัน
ระเบิดบริเวณแหล่งชุมชน เช่น ตลาด สถาบันบันเทิง
อาจทำให้ดูขัดแย้งกับความภาคภูมิใจและเป็นงานที่
ทำตายเพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่เหมือนกับเหตุการณ์
ในพื้นที่อื่น ๆ เมื่อต้องทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้ป่วย/ผู้บาดเจ็บ
เจ็บเป็นสิ่งที่พยาบาลต้องทำให้ดีที่สุด ขณะเดียวกัน
การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาล ณ เวลานั้นอาจจะเกิด
ความเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายได้ จากประสบการณ์ของผู้
ให้ข้อมูลรายนี้ที่ได้ออกไปรับทราบจากเหตุการณ์
ต้นหยงลิมาทำให้รู้สึกภูมิใจที่ได้ออกไปเป็นส่วนหนึ่งที่
รือรับทราบ ณ จุดเกิดเหตุ และรับรู้ว่าจะเกิดอันตราย
ทำให้เวลานั้นพยาบาลต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เผชิญ
กับเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตทั้งในเชิงบวกหรือ
เชิงลบ จึงมองว่าเชิงบวก คือเป็นความภูมิใจ ทำตายใน
การปฏิบัติหน้าที่ในเวลาวิกฤติที่เกิดขึ้น ส่วนเชิงลบ คือ
กลัว ความไม่ปลอดภัย การพิการ และสูญเสียชีวิต
ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีกรายที่รับรู้เหตุการณ์ว่าระหว่างส่งต่อ
ผู้ป่วยในเวลาฉุกเฉินได้มีผู้ก่อความไม่สงบข่มขู่ยิงรุด
พยาบาลส่งต่อ ทำให้รู้สึกกลัวหากต้องส่งต่อผู้ป่วยใน
เวลาฉุกเฉินว่าจะเกิดเหตุการณ์เช่นที่ผ่านมา ดังคำกล่าว

“ช่วงที่มีเหตุยิงรุด refer น้องๆ เขาก็กลัวมาก
เหตุการณ์มันรุนแรงขึ้น แต่ก็ทำอะไรไม่ได้ คือกลัวไม่รู้
ว่าจะกลัวอย่างไร ไม่รู้จะพูดอย่างไร กลัวมากๆ
ความรู้สึกมันกลัวจริงๆ เวลาอยู่เวร refer ก็ต้องไป เงิน
700 บาทที่ได้จากการ refer ไม่ได้ตั้งใจให้ปฏิบัติงาน
ดีนะที่น้องพยาบาลธารโต โดนข่มขู่ วันนั้นไม่เป็นอะไร”

แต่ในช่วง 2 ปีหลัง (2549 – 2550) มีผู้ให้
ข้อมูลหลายรายที่สะท้อนว่าเริ่มรู้สึกชินกับเหตุการณ์แต่
ก็ยังกลัวอยู่ เพราะเหตุการณ์ที่เกิดเรื้อรังยาวนาน และ
ไม่มีที่ท่าว่าจะดีขึ้น ดังคำกล่าว

“ตอนหลังเรื่อรังมันก็เริ่มชิน มีความรู้สึกที่เราปรับตัวได้ ความรู้สึกในช่วงหลังๆ มันก็เลยชินนะ เวลา มีข่าวทำร้าย ลอบวางระเบิด ยิ่งรายวันมันก็ยังรู้สึกกลัว มากอยู่ แต่ไม่ตกใจ หวาดผวาเหมือนเมื่อก่อน”

“ช่วงหลังนี้พอได้ยินเสียงระเบิด มีข่าวว่ามีคน ถูกยิง ก็รู้สึกว่ายิงอีกแล้วหรือ อะไรอย่างนี้ ตอนนั้นมัน เหมือนอ้อมตัว คือความกลัวมันอ้อมตัวแล้ว มันไม่จับใจ เหมือนช่วงแรกๆ แต่ในภาพรวมถ้าถามตอนนี้ ก็ยัง กลัวอยู่ เพราะเหตุการณ์มันก็เกิดแทบทุกวัน เราก็กังๆ ไม่ปลอดภัย เพียงแต่ว่าความกลัวมันไม่กลัวแบบจับใจ เหมือนเมื่อก่อน”

3. เสียใจ สลดใจและหดหู่

ผู้ให้ข้อมูลทุกราย มีความรู้สึกเสียใจ สลดใจ และหดหู่มากเพราะคนที่รู้จักใกล้ตัวถูกทำร้ายเป็นภาพ ที่ได้พบเห็นในขณะที่ให้การพยาบาลผู้บาดเจ็บจาก เหตุการณ์ความไม่สงบ เพราะสภาพที่ผู้บาดเจ็บมารับ การรักษาดูโหดเหี้ยม รุนแรง และรู้สึกแค้นกับเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้น ดังคำกล่าว

“เราเจอเหตุการณ์ สภาพคนไข้หนักๆ ทั้งนั้น มาไม่ใช้วันเดียวหาย สภาพไม่น่าดู ถูกยิงที่หัว ถูก ระเบิด เจอภาพโหดเหี้ยมซ้ำๆ ทุกวัน นานเป็นเดือน คิดดู สภาพที่เจอทุกวันมันหดหู่ ฉันทเจอคนไข้ ตำรวจ คน รู้จักกันสภาพที่มาเหลือครึ่งท่อน คิดดูว่าขนาดไหน และ ตำรวจที่รู้จักกัน 4-5 คนตายหมด และมาสภาพที่ดูไม่ได้ ยิ่งเป็นคนที่เรารู้จักมันก็ใจหายเหมือนกัน”

ผู้ให้ข้อมูลอีกรายนอกจากมีความหดหู่ยังมีความ รู้สึกแค้นกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพราะมีประสบการณ์ ตรงจากครอบครัว ญาติได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ดังคำกล่าว

“สภาพที่เห็นมันหดหู่ บางคนศพที่เหมือนตาย กะทันหันมายังกำหญาอยู่เลย พี่นี้เป็นคนเอาหญาออกให้ ภรรยาต้อง refer ไปรักษาต่อแต่สามีตาย คิดดูลูกจะ อยู่กับใคร ถ้าเป็นญาติเรา เราก็มีความรู้สึกแค้นด้วย ความไม่มีประสิทธิภาพ จับโจรไม่ได้ซักที”

แรงจูงใจ เงื่อนไขที่ทำให้พยาบาลยังคงปฏิบัติ หน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลสะท้อนแรงจูงใจ เงื่อนไขให้ยังคงปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใน 3 ลักษณะ คือ 1) ผูกพันกับสถานที่ทำงาน และผู้ร่วมงานที่ดี 2) เป็นคนในพื้นที่ และครอบครัวอยู่ในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ 3) ย้ายไม่ได้ เขาไม่ให้ย้าย ไม่มีใครมาแทน

1. ผูกพันกับสถานที่ทำงาน และผู้ร่วมงานที่ดี
ผู้ให้ข้อมูล 2 ราย มีความผูกพันในพื้นที่ สถานที่ ทำงาน มีผู้ร่วมงานที่ดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดัง คำกล่าว

“เราทำงานอยู่ที่นั่นหลายปีแล้ว เรียนจบก็อยู่นี่ตลอด มันก็ผูกพัน ทำงานที่นั่นก็ไม่มีปัญหาอะไร เราก็ OK นะ (พอใจนะ)”

“เราเลือกมาแล้ว และผู้ร่วมงานประมาณว่าช่วย เหลือกันดี จบมาก็ทำงานที่นั่นที่แรก ก็ค่อนข้างสนิทกัน ทำงานมา 4 ปีแล้วก็ OK นะที่นี้ กับผู้ร่วมงานทุกคน ก็รู้ว่าสถานการณ์แบบนี้ต่างคนต่างอยู่ไม่ได้ ก็ต้องช่วยๆ กัน ก็น่าจะอยู่ได้นะ”

แม้ว่าสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง พบว่าพยาบาลผู้ให้ข้อมูลบางรายพอใจที่จะ ปฏิบัติงานในพื้นที่เนื่องมาจากความสัมพันธ์ที่ดีในการ ทำงาน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หากพยาบาลมี

การให้ความหมาย ความรู้สึก แรงจูงใจ และเงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบ
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ จะทำให้มีการทำงานอย่างมุ่งมั่น และคงอยู่ในองค์กรต่อไป

2. เป็นคนในพื้นที่ และครอบครัวอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้ให้ข้อมูล 8 ราย สะท้อนว่าสาเหตุหลักที่ทำให้ยังปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเป็นคนในพื้นที่ ภูมิลำเนาอยู่ที่นี่ ยังต้องดูแลพ่อแม่ และครอบครัว หากย้ายก็เป็นห่วงพ่อแม่และต้องปรับตัวในที่ทำงานใหม่ ดังคำกล่าว

“บ้านอยู่ที่นี่ ไม่รู้จะย้ายไปอยู่ที่ไหน ย้ายทำไม พ่อแม่อยู่ที่นี่ ก็เคยถามพ่อว่าจะไปไหน พ่อ ก็บอกว่าตายที่นี่แหละ อยู่ไหนก็ต้องตาย พ่อไม่ไปไหนเราก็ไม่ไปด้วย”

ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีกรายนอกจากสะท้อนครอบครัวอยู่ที่นี่ ยังสะท้อนเงื่อนไขอื่น คือ หากย้ายไปทำงานจังหวัดอื่นต้องปรับตัวกับที่ทำงานใหม่ ดังคำกล่าว

“บ้านอยู่ที่นี่ พ่อแม่อยู่ที่นี่ ญาติอยู่ที่นี่ ถ้าเราไปเราก็คิดหนักเหมือนกัน จะต้องปรับตัวใหม่และต้องเตรียมการหลายอย่าง เช่น ต้องซื้อบ้านใหม่ ต้องติดต่อโรงพยาบาลที่สามารถย้ายไปปฏิบัติงานให้ได้มันไม่ใช่ง่ายๆ เลย”

3. ย้ายไม่ได้ เขาไม่ให้ย้าย ไม่มีใครมาแทน

ผู้ให้ข้อมูล 6 ราย ได้สะท้อนเงื่อนไขในการปฏิบัติงานในสถานการณ์ความไม่สงบว่าโอกาสที่จะย้ายลำบาก หากพยาบาลขอย้ายกันทุกคนก็ไม่สามารถทำได้ เพราะไม่มีใครอยากย้ายมาปฏิบัติงานในพื้นที่ที่เสี่ยง ดังคำกล่าว

“ถ้าให้พูดตรงๆ ในความเป็นจริงพยาบาลก็อยากย้ายทุกคน แต่ที่ไม่ย้ายก็มีหลายอย่างนะคือครอบครัว พ่อแม่ อีกอย่างนายแพทย์สำนักงานสาธารณสุขไม่ให้อ้าย

ถ้าย้ายก็ต้องหาเลขตำแหน่งเอง ไม่ให้ตัดเลขตำแหน่งไป หรือไม่ก็ต้องแลกตัว แลกเลขตำแหน่งเพื่อให้มีคนทำงาน มันก็ยิ่งย้ายยาก ยิ่งมาเจอสถานการณ์อย่างนี้ ตอนนั้นก็มีคนคิดจะลาออกหลายคน”

ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีกรายเคยเขียนเรื่องขอย้ายแต่ไม่ได้ย้าย ยิ่งมาเจอเหตุการณ์ที่ขัดแย้งรุนแรงในพื้นที่ ทำให้รู้สึกอยากย้ายที่ทำงาน แต่ที่ผ่านมาคคนที่เขียนขอย้ายมีโอกาสน้อยที่จะได้ย้าย ดังคำกล่าว

“เขียนเรื่องย้ายก็ยังไม่ได้อ้าย เพราะเขาบอกว่าจังหวัดจะจัดการให้เอง ซึ่งก็ไม่กระจ่าง ยิ่งมาเจอเหตุการณ์แค้นในโรงพยาบาล ทำให้พยาบาลไทยพุทธเขียนเรื่องย้ายเกือบทุกคน ก็มีเพียง 1 คนที่ไม่เขียน ที่เหลือเขียนหมด ยังไม่รู้จะได้ย้ายไหม เพราะที่ผ่านมาก็ไม่ค่อยมีใครได้อ้าย”

อภิปรายผล

พยาบาลให้ความหมาย ความสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบว่าเป็นชีวิตมีแต่อันตราย เสมือนการปฏิบัติหน้าที่ในสงคราม เป็นการปฏิบัติงานด้วยความหวาดระแวงในสถานการณ์ที่ขัดแย้งไม่แน่นอน สืบเนื่องจากเหตุการณ์ไม่สงบทำให้มีผู้บาดเจ็บแทบทุกวัน ชีวิตมีแต่อันตราย เพราะทุกเวลามีโอกาสถูกทำร้าย แม้กระทั่งรถพยาบาลฉุกเฉินของโรงพยาบาลยังถูกข่มขู่ แม้ว่ามีเครื่องหมายกาชาดคือมีเครื่องหมายกากบาทสีแดงบนพื้นสีขาว ซึ่งเป็นที่ทราบกันว่าบุคคลหรือทรัพย์สินใดไม่ว่าจะเป็นของพลเรือนหรือทหาร เมื่ออยู่ภายใต้เครื่องหมายกาชาดแล้วจะต้องได้รับการคุ้มครองและไม่ถูกทำอันตรายในทุกๆ สถานการณ์ ในบางครั้งทำให้พยาบาลอดคิดไม่ได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลอาจให้การ

ช่วยเหลือผู้ไม่หวังดี เพราะรูปแบบการสร้างสถานการณ์ความไม่สงบ ผู้ก่อการร้ายพยายามทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน⁸ เช่นเดียวกับผลการศึกษาในครั้งนี้นำข้อมูลเกิดความหวาดระแวงในสถานการณ์ที่ขัดแย้งและไม่แน่นอน รู้สึกหวาดระแวงกับผู้ป่วยที่มารับการรักษา เพราะไม่แน่ใจว่าเป็นผู้ป่วยจริงหรือไม่ แต่พยาบาลต้องปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด เพราะได้รับการปลูกฝังในเรื่องความรับผิดชอบต่อน้ำที่ในการดูแลรักษาผู้ป่วย ไม่ทอดทิ้งผู้ป่วย มีความเสียสละ เมตตา ปราณี⁹ สอดคล้องกับการศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ระหว่างเผชิญเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าพยาบาลมีความรู้สึกสำนึกตลอดเวลาว่า ต้องรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่เมื่อประชาชนมีความทุกข์ ยินดี เต็มใจ พร้อมทั้งจะช่วยเหลือผู้ป่วยเสมอ แม้รู้ว่าจะเป็นอันตราย และตระหนักว่าจะละทิ้งหน้าที่ไม่ได้ ในสภาพบ้านเมืองที่ไม่สงบในระดับสูง และมีความภาคภูมิใจในหน้าที่ที่ทำงานที่ท้าทาย เนื่องจากการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ช่วยให้ผู้ป่วยหายจากความทุกข์ทรมานก่อให้เกิดความภูมิใจ สุขใจ เมื่อประสบความสำเร็จในการปฏิบัติกรพยาบาลในภาวะเหตุการณ์ที่ไม่ปกติซึ่งมีการก่อการร้าย¹⁰

ส่วนความรู้สึกในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นต่อเนื่องมา 4 ปี สภาพแวดล้อมจากการทำงานที่ไม่เอื้อในการปฏิบัติงาน เพราะสถานการณ์ไม่สงบดังกล่าวอาจส่งผลกระทบและคุกคามต่อชีวิตของพยาบาลและครอบครัว ทำให้ขาดความสมดุลทางอารมณ์ เกิดความเครียด พยาบาลต้องปรับสมดุลของจิตใจอารมณ์ในการปฏิบัติงานตลอดเวลา^{11, 12} ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการปฏิบัติงานในช่วงเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยของพยาบาล พบว่าพยาบาล

รับรู้ความเครียดด้านภาระงานและปริมาณงานอยู่ในระดับสูงที่ต้องดูแลผู้ป่วยจำนวนมากและสภาพการทำงานที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ทำให้อยู่ในภาวะที่วุ่นวาย บรรยากาศที่ตึงเครียด เพราะต้องช่วยเหลือผู้บาดเจ็บที่กำลังส่งผลคุกคามต่อชีวิตและการตายของผู้ป่วย^{13,14} ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับสภาพการทำงานของพยาบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพียงแต่การพยาบาลเป็นสภาวะที่เกิดอย่างต่อเนื่องยาวนานไม่เหมือนกับกรณีพิบัติภัยที่เกิดในช่วงสั้น ที่ต้องดูแลช่วยเหลือผู้บาดเจ็บจากเหตุการณ์วิกฤติและมีผู้บาดเจ็บเสียชีวิตจำนวนมากทำให้เกิดความเครียด และจากประสบการณ์การปฏิบัติงานพบว่าหากมีผู้บาดเจ็บเข้ามารับการรักษา ณ ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉินซึ่งบาดเจ็บหลายระบบมีภาวะหมดสติ หยุดทวยใจ และไม่มีชีพจรพร้อมๆ กัน หรือในเวลาใกล้เคียงกัน 3 คน ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉินส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดในประเทศไทยจะเกิดความโกลาหลวุ่นวายในทันที เพราะต้องให้การช่วยเหลืออย่างรีบด่วนทุกราย ต้องปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาพยาบาลในลักษณะที่แข่งกับเวลา ทุกนาทีมีความหมายต่อการฟื้นคืนชีพของผู้บาดเจ็บ¹⁵ นอกจากนี้พยาบาลเกิดความเครียดจากหน้าที่ที่ต้องช่วยเหลือผู้บาดเจ็บอย่างเต็มที่ในสถานการณ์ที่ไม่ปกติแล้วอาจทำให้พยาบาลและบุคคลอันเป็นที่รักในครอบครัวอาจได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ เพราะรับรู้ว่ามีสิ่งคุกคามต่อความปลอดภัย เช่น อาจถูกลอบทำร้ายในระหว่างการเดินทางไปทำงานตามปกติ อาจเผชิญกับเหตุลอบวางระเบิดส่งผลให้เกิดความเครียด¹⁶

นอกจากพยาบาลจะมีความรู้สึกเครียดแล้วการเผชิญกับสถานการณ์เช่นนี้ยังทำให้พยาบาลรู้สึกกลัว ความไม่ปลอดภัย การพิการ และสูญเสียชีวิต จากที่

การให้ความหมาย ความรู้สึก แรงจูงใจ และเงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบ
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ต้องเดินทางมาปฏิบัติงานทุกวัน เพราะสถานการณ์มีความรุนแรงและเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนพยาบาลมีการปรับตัวต่อสถานการณ์ความไม่สงบด้วยวิธีต่างๆ เช่น การใส่ชุดสุภาพมาปฏิบัติงาน การเดินทางโดยรถยนต์ของโรงพยาบาลอาจจะได้ผลบ้างในด้านของจิตใจ แต่เหตุการณ์ชุมนุมของวัยรุ่นในโรงพยาบาล การแพทย์ในโรงพยาบาลเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นใกล้ตัว ทำให้พยาบาลที่อยู่ในเหตุการณ์เกิดความรู้สึกกลัวไม่ปลอดภัยต่อชีวิต พยาบาลมีความรู้สึกกลัวแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์การปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตของพยาบาล ผลกระทบโดยตรงต่อพยาบาล บางรายมีความรู้สึกกลัวมากในช่วงแรกและเริ่มชินในช่วงหลัง พยาบาลที่ปฏิบัติงานในขณะส่งต่อและถูกชুমยังมีความรู้สึกกลัวมากในขณะนั้น และยังมี ความกลัวอย่างฝังใจอยู่ แต่ถึงอย่างไรความรู้สึกของพยาบาลที่อยู่ในพื้นที่เหตุการณ์ความไม่สงบ คงมีความรู้สึกกลัวความไม่ปลอดภัย การพิการ และการสูญเสีย และจากการศึกษาผลกระทบต่อการจัดบริการสุขภาพ และขวัญกำลังใจของพยาบาลวิชาชีพในภาวะวิกฤติสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าพยาบาลวิชาชีพมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยในสถานการณ์ไม่สงบร้อยละ 97.7¹⁷ เช่นเดียวกับการศึกษาการประเมินความเครียดและการเผชิญความเครียดของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยจากสถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้พบว่าเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยมีความเครียดจากการเดินทางมาปฏิบัติงานและการส่งต่อผู้ป่วยในเวลากลางคืนเพราะมีความรู้สึกไม่ปลอดภัย กลัวถูกทำร้าย¹⁸ นอกจากนี้ พบว่าพยาบาลรู้สึกเสียใจ สลดใจ และหดหู่กับผู้ป่วยและญาติของผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ไม่คาดคิด และมีความรุนแรง กระทบจิตใจของผู้พบเห็นเป็นอย่างมาก ซึ่งปกติคนไทยมักจะเป็น

คนโอบอ้อมอารี ใจดี ชอบช่วยเหลือผู้อื่น บางครั้งผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถที่จะพูดลอบญาติ ก็ได้ใช้วิธีสัมผัสด้วยความอ่อนโยน ให้ญาติของผู้เสียชีวิตรับรู้ถึงความรู้สึกเสียใจ ความท่วงใย และให้กำลังใจซึ่งเป็นบทบาทหนึ่งของพยาบาลในการดูแลด้านจิตใจ

ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนแรงจูงใจ และเงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบว่าเป็นคนในพื้นที่ มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งการปฏิบัติงานในบ้านเกิดของตนเอง ที่ได้อาศัยมาตั้งแต่เกิด ทำให้เข้าใจในบริบทต่างๆ เป็นอย่างดี เช่น วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน สภาพแวดล้อม เส้นทาง การเดินทาง เมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่สงบ ผู้ให้ข้อมูลพยายามเรียนรู้ ปรับตัวเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติหน้าที่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และพบว่าสาเหตุที่ทำให้พยาบาลยังคงการปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เนื่องจากมีครอบครัวอยู่ในพื้นที่ร้อยละ 85.0¹⁰ และส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเดิมเป็นคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ร้อยละ 85.1¹⁹ เช่นเดียวกับการศึกษาวิกฤติของระบบสาธารณสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่าปัจจัยหนุนเสริมสำคัญที่ทำให้บุคลากรยังคงปฏิบัติงานในพื้นที่เนื่องมาจากบุคลากรส่วนหนึ่งเป็นคนในพื้นที่ และมีความผูกพันในกลุ่มเพื่อนร่วมงาน²⁰ นอกจากนี้พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งมีความผูกพันกับสถานที่ทำงาน ผู้ร่วมงาน เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่การปฏิบัติงานในบ้านเกิดของตนเอง และมีผู้ร่วมงานที่ดี ช่วยเหลือและเข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้มีความเห็นอกเห็นใจกัน เกิดความเอื้ออาทร จนกลายเป็นความผูกพัน และสามารถปรับตัวในการปฏิบัติงานในพื้นที่เหตุการณ์ไม่สงบได้

ถึงอย่างไรผู้ให้ข้อมูลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล

ชุมชนบางแห่งโดยเฉพาะที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ บ่อยครั้งและขัดแย้งรุนแรง เช่น เกิดการแย่งชิงศพ ในโรงพยาบาล การโห่ร้องเสียงดังในโรงพยาบาล และ มีวัยรุ่นมาล้อมโรงพยาบาลเป็นจำนวนมาก มีความรู้สึกเสีย ทำให้พยาบาลที่เป็นไทยพุทธซึ่งปฏิบัติงาน ในสถานการณ์รุนแรงส่วนมากมีความรู้สึกอยากย้ายออก แต่ท้ายสุดพยาบาลก็ไม่ได้ย้ายเนื่องจากเงื่อนไขด้านอื่น เช่น ครอบครัวไม่ย้าย พ่อแม่ไม่ย้าย และโรงพยาบาล ไม่อนุญาตให้ย้าย เพราะไม่มีอัตรากำลังในการทำงาน

การศึกษาความหมาย ความรู้สึก แรงจูงใจ และ เงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ครั้งนี้ทำให้ เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงการให้ความหมาย ความรู้สึกของ พยาบาลในการปฏิบัติหน้าที่ แรงจูงใจและเงื่อนไขให้ พยาบาลยังคงปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ความไม่สงบ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสามารถใช้เป็นแนว ทางในการวางแผนช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริมให้ พยาบาลยังคงปฏิบัติหน้าที่พยาบาล เพื่อตอบสนอง ความต้องการของผู้บาดเจ็บในพื้นที่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่พยาบาลที่ ปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีภูมิลำเนา อยู่ในพื้นที่ และยังมีความรัก ความผูกพันกับบ้านเกิด ของตน ความรู้สึกส่วนลึกยังไม่ได้ออกจะย้ายออก จึง ควรเพิ่มอัตรากำลัง หรือแนวทางปฏิบัติงานเพื่อไม่ให้ เกิดความเครียดในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บจำนวนมาก

2. ควรส่งเสริมให้ผลิตพยาบาลใหม่โดยรับ นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะสามารถปรับตัวในการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่สาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ง่าย และคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติ เหมาะสม มีความรักในวิชาชีพ มีความรักความเมตตา

ต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ พยาบาลที่มีภูมิลำเนา ในพื้นที่เหล่านี้นอกจากจะมีความผูกพันกับสถานที่ เพื่อนร่วมงาน มีความเข้าใจประเพณี วัฒนธรรมของ คนในพื้นที่เป็นอย่างดีแล้วยังสามารถปรับตัวกับ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี

3. มีมาตรการห้ามนำอาวุธปืนเข้ามาใน โรงพยาบาล มีตำรวจ ทหาร หรือคนงานผู้ชายประจำที่ ห้องอุบัติเหตุฉุกเฉินในเวลากลางคืน มียามรักษาความ ปลอดภัยตรวจสอบผู้เข้ามาใช้บริการในโรงพยาบาล อย่างเข้มงวด

4. ควรศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับความเครียด และการปรับตัวของพยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่พยาบาลใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้หากสถานการณ์ยังมีความ รุนแรงและต่อเนื่องโดยไม่มีทีท่าจะยุติ เพื่อให้เห็นความ ต้องการการช่วยเหลือจากการดูแลผู้ป่วยในเหตุการณ์ ความไม่สงบ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการช่วย เหลือพยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เสี่ยงภัยต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ รอง ศาสตราจารย์ ดร.ประณีต ส่งวัฒนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปิยะ กิจถาวร คุณจิตสิริ ปรียามิษฐ์ ที่ให้ความ อนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และขอขอบคุณ ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ในการวิจัย รวมทั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ให้ทุน สนับสนุนการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี. 38 เดือนสถานการณ์ชาย แดนใต้ ความรุนแรงก่อนและหลังรัฐประหาร 19 กันยายน 2550. [วันที่อ้างอิง 26 พฤษภาคม 2550] Available from: URL: <http://www.tjanews.org/cms/images/pictures/Fed07/260507/dscf383014.jpg>.

การให้ความหมาย ความรู้สึก แรงจูงใจ และเงื่อนไขการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลในสถานการณ์ความไม่สงบ
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. เพชรดาว โต๊ะมีนา. สุขภาพจิต 3 จังหวัดภาคใต้. [วันที่อ้างอิง 30 พฤษภาคม 2548] Available from: URL: <http://www.thaimental.com>.
3. พงศ์เทพ สุธีรัฐดี. เสี่ยงสะท้อนที่มแพทย์สามจังหวัดใต้ เสี่ยงภัย-ขาดแคลน-บริการไม่ทั่วถึง. [วันที่อ้างอิง 13 กันยายน 2550] Available from: URL: <http://www.naewna.com/news.asp.ID=73185>.
4. สรรพพงษ์ ฤทธิรักษา. การจัดการระบบการแพทย์และสาธารณสุขในสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดยะลา. วารสารวิชาการเขต 12 2548; (16): 79-91.
5. สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ. บทเรียนภาคพิศดารนิตเวชในสถานการณ์ไฟใต้. วารสารโรงพยาบาลชุมชน 2550; (9): 9-16.
6. Polit DF, Hungler BP. **Nursing research principles and methods**. 6th ed. Philadelphia: Lippincott; 1999.
7. พงษ์ศร เผือกใจแก้ว. กฎหมายสงคราม. ใน วิโรจน์ อารีย์กุล, มชิตูรธ มุ่งถิ่น, สุธี พานิชกุล, राम รังสินธุ์ และอาภรณ์ภิรมย์ เกตุปัญญา (บรรณาธิการ). ตำราเวชศาสตร์ทหาร. กรุงเทพมหานคร: นำอักษรการพิมพ์; 2548. หน้า 366-68.
8. สุกัลักษณ์ กาญจนขุนดี และตอน ปาทาน. สันติภาพในเปลวเพลิง. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ปจำกัด; 2547.
9. ฟารีดา อิบราฮิม. การปฏิบัติการพยาบาลในบทบาทวิชาชีพ. ใน ฟารีดา อิบราฮิม (บรรณาธิการ). นิเทศวิชาชีพและจริยศาสตร์สำหรับพยาบาล. กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพาณิชย์ จำกัด; 2541. หน้า 159-65.
10. สุนันทา เศรษฐวิชรานิช. การเสริมสร้างพลังอำนาจของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลศูนย์ระหว่างเผชิญเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. (สารนิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช) สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2549.
11. จำลอง ดิษยณิษ และพริ้มเพรา ดิษยณิษ. ความเครียด ความวิตกกังวล และสุขภาพ. เชียงใหม่: แสงศิลป์; 2545.
12. สุวนีย์ เกียวกิ่งแก้ว. การพยาบาลจิตเวช. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3; 2545.
13. สุดสวาท ดิษยบุตร. การรับรู้ความเครียดจากการปฏิบัติงานในช่วงเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยของพยาบาลในโรงพยาบาลกระบี่ จังหวัดกระบี่. (สารนิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช) สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2549.
14. วิภาดา คุณาวิกติกุล, ภัทรภรณ์ พุงปันคำ, นงศคราญวิเศษกุล และ Lambert Vickie. ความเครียดจากบทบาทหน้าที่ การปรับแก้และปัจจัยทำนายภาวะสุขภาพของพยาบาล. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2547.
15. สันต์ หัตถิรัตน์. ภัยพิบัติ (1). คลินิก 2549; (22): 504-5.
16. อัญชลี เตมียะประดิษฐ์ และกันตวรรณ มากวิจิต. ความเครียดจากเหตุการณ์สะเทือนขวัญ. เอกสารการอบรมเรื่อง “แนวทางการดูแลผลกระทบด้านจิตใจจากเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้สำหรับแพทย์และเภสัชกร” วันที่ 22-24 สิงหาคม 2548 ณ โรงพยาบาลจิตเวชสงขลาราชนครินทร์ สงขลา; 2548.
17. สุวรรณิ เนตรศรีทอง และศิริพร ภาณุเรืองรัมย์. การศึกษาผลกระทบต่อการจัดบริการสุขภาพและกำลังขวัญของพยาบาลวิชาชีพในภาวะวิกฤติสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. รายงานการวิจัย. ยะลา: วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา; 2547.
18. บุญยราศรี ช่างเหล็ก. การประเมินความเครียดและการเผชิญความเครียดของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยจากสถานการณ์ไม่สงบในภาคใต้: กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา. (สารนิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช) สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2549.
19. อารีย์ อ่องสว่าง, นิตยา นิลรัตน์, กิตติพงศ์ แซ่เจ็ง และนงลักษณ์ ลิ้มทวีกุล. ภาวะเครียดและการปรับตัวของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่อสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารวิชาการเขต 12 2547; (15): 1-7.
20. พงศ์เทพ สุธีรัฐดี, อมร รอดคล้าย, สุวัฒน์ วิริยพงศ์ สุกิจ และสุภัทร ฮาสุวรรณกิจ. วิกฤติของระบบสาธารณสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข 2550; (1): 145-54.

Meanings, Feeling, Motivation and Conditioning Factors of Nurses' Practice on the Unrest Situations of the Three Southern Border Provinces

Sunee Kraonual * M.S.N.

Urai Hatthakit ** Ph.D

Umaporn Boonyasopun ** Ph.D

Abstract: This phenomenological study aimed to describe and explain nurses, practice experiences on the unrest situation of the three southern border provinces. The informants were 11 registered nurses who had been working in the unrest situation in the three southern border provinces. The data were collected using in-depth interviews with an interview guide developed by the researcher, between December 2006 and May 2007. The data were thematically analyzed according to Polit and Hungler.

The meanings of nursing practice in the unrest situation in the three border provinces were classified into four themes: 1) being dangerous life as if working in the war, 2) being paranoid to work in conflicted and uncertain situation, 3) being nurses' responsibilities to care for the patients, 4) being proud to do challenging work. The nurses expressed their feeling of the unrest situation work in three themes: 1) being stressed, 2) being scared of unsafe situation that might cause disability or death, 3) being sad and depressed. There were three motivation and conditioning factors for nurses to continuing practice on the unrest situation: 1) committed to workplace and colleagues, 2) attachment to their hometowns, 3) difficulty in obtaining permission to move out.

This study provided a deeper understanding of nurses' experience in practicing on the unrest situations of the three southern border provinces. These findings provided basic information that was beneficial for the further studing and planning and also encouraged nurses to continue working on the unrest situations

Thai Journal of Nursing Council 2009; 24(2) 64-77

Keyword: Meanings, Feeling, Motivaion, Conditioning Factors, Nursing Practice, Unrest Situation, Three Southern Border Provinces

*A Thesis for the Degree of Master of Nursing Science (Adult Nursing)

**Nurse, Sirindhorn College of Public Health, Yala

***Assistant Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University